

Miljödepartementet
Rättsenheten
103 33 Stockholm

ArtDatabankens och CBM:s yttrande över remissen *Underlag för svar till europeiska kommissionen formella underrättelse angående licensjakten på varg, dnr M2011/647/R*

ArtDatabanken och Centrum för biologisk mångfald har via SLU tagit del av Kommissionens underrättelse angående omständigheterna kring Sveriges vargpolitik och implementeringen av denna genom licensjakter på varg (överträdelse 2010/4200).

Vi finner att Kommissionens skrivelse ställer berättigade frågor kring Sveriges vargpolitik och i synnerhet genomförandet av licensjakten på varg. Vi kan inte peka på några fakta som tyder på att Kommissionens slutsatser är felaktiga.

Vi instämmer till fullo i kommissionens tolkning av art- och habitatdirektivet när det gäller 1) det faktum att vargen inte har gynnsam bevarandestatus i Sverige, 2) Sverige inte har infört strikt skydd för varg (artikel 12) och 3) att Sveriges regering har tolkat undantagsbestämmelserna (artikel 16) på ett felaktigt sätt.

- 1) Det är oomtvistligt att den svenska vargstammen inte har gynnsam bevarandestatus. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att stammen har en inavelskoefficient < 10% samt att populationsstorleken i Nordeuropa är 3000–5000 individer med fungerande utbyte av genetiskt material¹.
- 2) Eftersom SE har infört ett populationstak på 210 vargar, samtidigt som det genetiska utbytet är alltför litet, instämmer vi till fullo med kommissionens påstående att SE inte har infört strikt skydd för vargen. Detta populationstak förhindrar den svenska vargstammens förutsättningar att uppnå gynnsam bevarandestatus.
- 3) Beslutet att tillåta licensjakt strider mot artikel 16.1(e) i art- och habitatdirektivet. Direktivet anger att undantag kan göras för insamling och förvaring i begränsad omfattning. Vi stödjer kommissionens uppfattning att det inte kan anses vara av begränsad omfattning att döda upp till 15 % av populationen. Vi anser inte heller att uttaget är selektivt eftersom ingen skillnad görs på individnivå, bl.a. omfattas

¹ Möller Hansen, M., Wesley Andersen, L., Aspi, J. & Fredrickson, R. 2011. Evaluation of the conservation genetic basis of management of grey wolves in Sweden.

alfaindivider av jakten. Det är i stället fråga om förvaltningsjakt och sådan rymms över huvud taget inte inom art. 16.1(e). Slutligen menar vi att de osäkerheter om bevarandestatusens utveckling som finns i det vetenskapliga underlaget omöjliggör beslut om att tillåta jakt enligt artikel 16.1(e). Detta följer av EU-domstolens dom C-342/05 (kommissionen mot Finland), p. 25., nämligen att ”den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag”.

Vi noterar att den oberoende utvärdering av de svenska vargarnas genetiska status, vilken skett på uppdrag av regeringens rovdjursutredare (kommittédirektiv M2010:02), konstaterar att det fastställda taket på 20 reproducerande vargpar är avsevärt för litet för att uppnå gynnsam bevarandestatus.

Licensjakten har inte på något sätt förbättrat vargstammens bevarandestatus, däremot finns anledning att tro det motsatta. Sverige har lyft fram två argument för att licensjakten kommer att leda till en förbättrad bevarandestatus. Det ena är att jakten i sig ska öka acceptansen för vargstammen i landet. Vi känner inte till någon vetenskaplig studie som tydligt visar att det är möjligt att åstadkomma detta genom licensjakt, och det går inte att utläsa någon ändring i synen på vargen i massmediedebatten sedan fjolårets licensjakt. Frekvensen illegalt dödade vargar har inte heller förändrats. Det andra argumentet är kopplat till möjligheten att införa obesläktade vargar. Genom att ”byta ut” vargar i den svenska stammen skulle stora genetiska förbättringar vara möjliga, utan att antalet vargar ökar. I praktiken har det visat sig vara lätt att genomföra en jakt som eliminerar vargindivider, men mycket svårare att åstadkomma en införsel av obesläktade vargar. Denna jakt åstadkommer en större förlust av genetisk variation och högre inavelskoefficient i nästa generation. I avvaktan på att det lyckats föra in nya obesläktade varggener till den vilda populationen är det inte motiverat att genomföra någon licensjakt.

Om och när en licensjakt ska genomföras är det viktigt att tänka över hur jakten genomförs. Enligt art- och habitatdirektivet ska jakten vara selektiv och begränsad. De två år jakten har genomförts har den inte varit tillräckligt selektiv och knappast begränsad. Av 2011 års kvot på 20 vargar blev 19 djur skjutna. Preliminära uppgifter tyder på att minst 9 av dessa individer var äldre än ett år². Det tyder på att tre alfapar och fyra revirhävande par splittrades förutom att två hela revirhävande par sköts³. Splittringen av 9 par – cirka 20% av befintliga parbildningar – har begränsat populationens potential till tillväxt.

Det nämns i analysen av fjolårets jakt att den åstadkom en sänkning av den genomsnittliga inavelskoefficienten. Det är ett irrelevant mått, eftersom det inte är inavelskoefficienten bland de djur som blir kvar efter avskjutningen som är betydelsefull, utan bland de djur som produceras i nästa generation. Strategin ska alltså inte vara att avliva djur med hög inavelskoefficient, utan att avliva djur som har en hög genomsnittlig släktskap med andra djur i populationen, d.v.s. att minimera populationens genomsnittliga släktskapsgrad. Om ett reproducerande par ska brytas upp ska det vara för att de två individerna är mycket nära släkt med varandra, inte för att de är högt inavlade.

² <http://www.sva.se/sv/navigera/Djurhalsa/Vilda-djur/Stora-rovdjur/Vargjakt-2011/>
http://www.sva.se/upload/pdf/vilt/Deltidsrapport_licensjakt_varg_110126.pdf

³ muntl. uppgift från Åke Aronsson, Viltkadecentrum

Ur bevarandebiologisk synvinkel är det också mycket viktigt att väga in den genetiska variationen mätt som antalet alleler, inte bara inavelskoefficienten. Den genetiska variationen minskar alltid när populationen minskar i storlek. Jakten kan aldrig öka antalet alleler i populationen.

Ett argument som använts för att inte göra jakten mer specifik är att alla vargindivider skulle ha lika lågt genetiskt värde. Det är sant att de flesta individer är hårt inavlade, men det finns en variation i släktskap mellan individer, som kan vara betydelsefull, och framförallt finns det vargindivider som är mer släkt med de vargar som i sen tid har invandrat, och dessa individer är mer värdefulla. Så länge den svenska vargpopulationen inte får ett reellt kontinuerligt tillskott av nya vargar kommer populationens samlade genetiska status att fortlöpande försämrast.

I ett tidigare remissyttrande har CBM pekat på effekten av licensjakt på utrymmet för skydds jakt. Det utrymme som finns, med hänsyn tagen till populationens potentiella ökningstakt och det antal vargar som ska "bytas ut" mot obesläktade vargar, bör i första hand användas för att eliminera vargindivider som bevisligen gör skada. Skydds jakt är en av de viktigaste delarna i en framgångsrik rovdjursförvaltning. Ett fungerande skydd av lokalbefolkningens husdjur är ett nödvändigt inslag, där man även noggsamt ser över eventuella brister i brukares, särskilt de med fritt utmarksbete, möjligheter att få skälig ersättning för rovdjursskador, både direkta och indirekta. Det handlar om att skapa ökad tolerans, minska negativ ekonomisk påverkan och möjliggöra ett bibehållande av den hävdgynnade biologiska mångfalden, som bl.a. fäbodbruket och renbetet bidrar till. Utrymmet bör finnas att snabbt och effektivt ta bort problemindivider och detta bör därför inte begränsas av förvaltnings jakt utan endast av genetisk hänsyn till värdefulla individer. Om någon jakt kan påverka acceptansen för varg i Sverige torde det vara skydds jakt snarare än icke selektiv licensjakt.

För ArtDatabanken har beslut fattats av chefen Johan Bodegård efter beredning av Mikael Svensson, Annika Sohlman och Martin Tjernberg. För CBM har beslut fattats av föreståndaren Tuija Hilding-Rydevik, efter beredning av Torbjörn Ebenhard. ArtDatabanken och CBM har i beredningen samrått med professor Jan Darpö och professor Gabriel Michanek vid Juridiska institutionen, Uppsala universitet.

Johan Bodegård
Chef ArtDatabanken

Torbjörn Ebenhard
Stf föreståndare CBM